JULIANE KOKOTT
FŐTANÁCSNOK INDÍTVÁNYA
Az ismertetés napja: 2018. április 26.[1]

C-176/17. sz. ügy

Profi Credit Polska S.A. w Bielsku Białej
kontra
Mariusz Wawrzosek

(a Sąd Rejonowy w Siemianowicach Śląskich [Siemianowicach Śląskie-i kerületi bíróság, Lengyelország] előzetes döntéshozatal iránti kérelme)

„Előzetes döntéshozatal – Fogyasztóvédelem – A fogyasztókkal kötött szerződésekben alkalmazott tisztességtelen feltételek – Fogyasztói hitelmegállapodás – Fizetési meghagyás kibocsátására irányuló eljárás a fogyasztói hitelmegállapodásból eredő követelések biztosítását szolgáló saját váltó alapján – Annak kizártsága, hogy a bíróság a fogyasztó által benyújtott jogorvoslat hiányában megállapítsa valamely szerződéses feltétel esetleges tisztességtelen jellegét”

I. Bevezetés

1. A Bíróság már több alkalommal hangsúlyozta, hogy a nemzeti eljárásjog kiemelt szerepet játszik a fogyasztóvédelem hatékony biztosításában. A Bíróság így különösen azt állapította meg, hogy a tagállami bíróság köteles hivatalból vizsgálni valamely szerződési feltétel tisztességtelen jellegét, amennyiben e feltétel a 93/13 irányelv[2] hatálya alá tartozik.[3] Az előterjesztett előzetes döntéshozatal iránti kérelemben először teszik fel a Bíróságnak azt a kérdést, hogy a tagállami bíróság e kötelezettsége fennáll-e abban az esetben is, ha váltókötelezettséget vizsgál, és a váltó fogyasztói hitelmegállapodásból eredő követelések biztosítását szolgálja.

2. A váltó régi jogintézmény, amely kereskedők közötti pénzváltó ügyletekből alakult ki a virágzó középkorban.[4] A XIX. századi nagy törvényalkotási munkák, különösen az 1807-es francia *Code de commerce* megszabadította a váltót e rendi béklyótól,[5] és egyenesen *azzá* az eszközzé vált, amely valamennyi társadalmi réteg polgárai számára megnyitotta a készpénz nélküli fizetési forgalom lehetőségét.[6] Az Unió tagállamainak többsége részese a váltójog nemzetközi egységesítését célzó, az egységes váltótörvény tárgyában 1930-ban megkötött genfi egyezménynek (kihirdette: az 1965. évi 1. tvr.).

1 Eredeti nyelv: német.

2 A fogyasztókkal kötött szerződésekben alkalmazott tisztességtelen feltételekről szóló, 1993. április 5-i 93/13/EGK tanácsi irányelv (HL 1993. L 95., 29. o.; magyar nyelvű különkiadás 15. fejezet, 2. kötet, 288. o.).

3 Lásd például: 2010. november 9-i VB Pénzügyi Lízing ítélet (C-137/08, EU:C:2010:659, 49. pont); 2012. június 14-i Banco Español de Crédito ítélet (C-618/10, EU:C:2012:349, 42. pont); 2016. április 21-i Radlinger és Radlingerová ítélet (C-377/14, EU:C:2016:283, 52. pont).

4 Vö. Coing, H., *Europäisches Privatrecht I*, München, 1985, 543. o.

5 Coing, H., *Europäisches Privatrecht II*, München, 1989, 570. o.

6 Bergfeld, Ch., „Preußen und das Allgemeine Deutsche Handelsgesetzbuch”, *Ius Commune* 14 (1987), 105. és 106. o.

3. Lengyelországban – másként, mint részben más tagállamokban[7] – megengedett a fogyasztói hitelmegállapodások biztosítékaként a saját váltók, vagyis az olyan váltók használata, amelyek esetén a váltó kiállítója egy bizonyos összeg megfizetésére saját maga köteles, és azokat széles körben alkalmazzák is. A lengyel eljárásjog a váltó alapján fizetési meghagyásos eljárás megindítását írja elő, amely a tagállami bíróságot a saját váltó formális vizsgálatára korlátozza. Amennyiben a váltó kölcsönszerződés biztosítását szolgálja, a fizetési meghagyásos eljárás kizárja az alapul szolgáló kölcsönszerződés vizsgálatát. Az előterjesztett előzetes döntéshozatal iránti kérelem lehetőséget teremt a Bíróság számára, hogy állást foglaljon azzal kapcsolatban, hogy ez az eljárás összeegyeztethető-e a 93/13 irányelvvel és a 2008/48 irányelvvel.[8]

II. Jogi keretek

A. Az uniós jog

4. A 93/13 irányelv a fogyasztói szerződésekben alkalmazott tisztességtelen feltételekre vonatkozik. Ezen irányelv 3. cikkének (1) bekezdése a következőképpen szól:

„Egyedileg meg nem tárgyalt szerződési feltétel abban az esetben tekintendő tisztességtelen feltételnek, ha a jóhiszeműség követelményével ellentétben a felek szerződésből eredő jogaiban és kötelezettségeiben jelentős egyenlőtlenséget idéz elő a fogyasztó kárára.”

5. Ezen irányelv 6. cikkének (1) bekezdése kimondja:

„A tagállamok előírják, hogy fogyasztókkal kötött szerződésekben az eladó vagy szolgáltató által alkalmazott tisztességtelen feltételek a saját nemzeti jogszabályok rendelkezései szerint nem jelentenek kötelezettséget a fogyasztóra nézve, […]”

6. Ezen irányelv 7. cikkének (1) bekezdése szerint:

„A tagállamok a fogyasztók és a szakmai versenytársak érdekében gondoskodnak arról, hogy megfelelő és hatékony eszközök álljanak rendelkezésre ahhoz, hogy megszüntessék az eladók vagy szolgáltatók fogyasztókkal kötött szerződéseiben a tisztességtelen feltételek alkalmazását.”

7. A 2008/48 irányelvet a 2. cikkének bekezdése értelmében a hitelmegállapodásokra kell alkalmazni. A 3. cikkének c) pontja alapján a hitelmegállapodás „olyan megállapodás, amely alapján a hitelező a fogyasztónak hitelt nyújt vagy annak nyújtására ígéretet tesz halasztott fizetés, kölcsön vagy más, ezekhez hasonló pénzügyi megoldás formájában […]”.

8. A 2008/48 irányelv 17. cikkének (1) bekezdése szerint:

„A hitelmegállapodás szerinti hitelezői jogoknak vagy magának a hitelmegállapodásnak harmadik személyre történő engedményezése esetén a fogyasztó az eredeti hitelezővel szembeni bármilyen követelése tekintetében az engedményes ellen jogosult keresetet benyújtani, ideértve az ellentételezést is [helyesen: az engedményessel szemben érvényesítheti az őt az eredeti hitelezővel szemben megillető kifogásokat, ideértve az ellenkövetelések beszámítását is], ha ez az érintett tagállamban megengedett.”

7 Ide tartozik Belgium, Bulgária, Dánia, Németország, Észtország, Finnország, Franciaország, Lettország, Luxemburg, Hollandia, a Szlovák Köztársaság, Szlovénia, Svédország, a Cseh Köztársaság és az Egyesült Királyság.

8 A fogyasztói hitelmegállapodásokról és a 87/102/EGK tanácsi irányelv hatályon kívül helyezéséről szóló, 2008. április 23-i 2008/48/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv (HL 2008. L 133., 66. o.; helyesbítések: HL 2009. L 207., 14. o.; HL 2010. L 199., 40. o.; HL 2011. L 234., 46. o.).

9. Ezen irányelv 22. cikke előírja:

„(1) Amennyiben ez az irányelv harmonizált rendelkezéseket tartalmaz, a tagállamok nem tarthatnak fenn vagy a nemzeti jogukba nem vezethetnek be az ebben az irányelvben meghatározottaktól eltérő rendelkezéseket.

(2) A tagállamok biztosítják, hogy a fogyasztók ne mondhassanak le a nemzeti jog ezen irányelvet végrehajtó vagy annak megfelelő rendelkezéseiben rájuk ruházott jogokról.

(3) A tagállamok továbbá biztosítják, hogy az általuk ezen irányelv végrehajtása során elfogadott rendelkezések a megállapodások szövegezéséből adódóan nem megkerülhetők, különösen az ezen irányelv hatálya alá tartozó lehívások vagy hitelmegállapodások olyan hitelmegállapodásokba történő integrálásával, amelyek jellege vagy célja lehetővé teszi az irányelv alkalmazásának megkerülését.

[…]”

B. Nemzeti jog

10. A váltó alapján indított fizetési meghagyásos eljárásra vonatkozó előírásokat a lengyel Kodeks postępowania cywilnego (polgári perrendtartás, a továbbiakban: KPC) tartalmazza. A KPC 485. cikkének 2. §-a alapján:

„A bíróság fizetési meghagyást bocsát ki a megfelelően kitöltött váltó […] kötelezettjével szemben is, ha a váltó valódisága és tartalma nem ébreszt kétségeket. Amennyiben a váltóból fakadó jogokat átruházzák a kérelmezőre, a fizetési meghagyás csak akkor bocsátható ki, ha a követelést megfelelő okiratokkal támasztják alá, kivéve, ha e jogoknak a kérelmezőre történő átszállása közvetlenül a váltóból következik. […]”

11. A KPC 486. cikkének 1. §-a ezt a következőképpen egészíti ki:

„Amennyiben a fizetési meghagyás kibocsátásának feltételei hiányoznak, a tanács elnöke tárgyalási határnapot tűz ki, kivéve, ha az ügy tárgyalás tartása nélkül is eldönthető.”

12. A KPC 491. cikkének 1. §-a előírja:

„A bíróság a fizetési meghagyásban felszólítja a kötelezettet, hogy a fizetési meghagyás kézbesítésétől számított két héten belül a költségekkel együtt egyenlítse ki a teljes követelést, vagy pedig e határidőn belül nyújtson be ellentmondást. […]”

13. A KPC 492. cikke szerint:

„1. § A fizetési meghagyás annak kibocsátásával végrehajtási lap kiállítása nélkül is végrehajtható biztosítási jogcímnek minősül. […]

3. § A váltó alapján kibocsátott fizetési meghagyás […] a követelés kielégítésére nyitva álló határidő lejárta után azonnal végrehajtható. Ellentmondás esetén a bíróság a kötelezett kérelmére felfüggesztheti a végrehajtást. […]”

14. A KPC 493. cikkének 1. §-a kimondja:

„Az ellentmondást a fizetési meghagyást kibocsátó bírósághoz kell benyújtani. A kötelezettnek az ellentmondásban nyilatkoznia kell arról, hogy a fizetési meghagyást teljes egészében vagy részben vitatja-e, elő kell adnia azokat a kifogásokat, amelyeket az azokkal kapcsolatos jogvesztés elkerülése érdekében az érdemi védekezés előtt érvényesíteni kell, valamint elő kell terjesztenie a tényeket és bizonyítékokat."

15. Az Ustawa o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (a polgári ügyekben az eljárási költségekről szóló törvény) 19. cikkének 4. §-a alapján az ellenérdekű fél köteles viselni a bírósági költségek háromnegyedét, amennyiben a fizetési meghagyással szemben ellentmondással él.

16. A fogyasztói szerződésekben alkalmazott rendelkezésekre a Kodeks cywilny (polgári törvénykönyv, a továbbiakban: KC) 385. cikke az alábbiakat írja elő:

„1. § A fogyasztói szerződés egyedileg meg nem tárgyalt rendelkezései nem jelentenek kötelezettséget a fogyasztóra nézve, ha azok a fogyasztó jogait és kötelezettségeit a jó erkölcsbe ütköző és a fogyasztó érdekeit súlyosan sértő módon állapítják meg (jogellenes szerződési feltételek). Ez nem vonatkozik a felek főszolgáltatásaira – különösen az árra vagy a díjazásra – vonatkozó rendelkezésekre, ha azok egyértelműen vannak megfogalmazva.

2. § Ha az 1. § alapján a szerződés valamely rendelkezése nem jelent kötelezettséget a fogyasztóra nézve, a szerződés többi része továbbra is köti a feleket."

17. A saját váltó tekintetében az Ustawa prawo wekslowe (a váltóról szóló törvény) 101. cikke a következőképpen rendelkezik:

„A saját váltó az alábbiakat tartalmazza: 1. a »váltó« elnevezést az okirat szövegében, az okirat kiállításának nyelvén; 2. a határozott pénzösszeg fizetésére szóló feltétlen kötelezettségvállalást; 3. az esedékesség megjelölését; 4. a fizetési hely megjelölését; 5. annak a nevét, akinek részére vagy rendelkezésére kell a fizetést teljesíteni; 6. a váltó kiállítási napjának és helyének megjelölését; 7. a váltó kiállítójának aláírását."

18. A 2008/48 irányelv rendelkezéseit a 2011. május 12-i Ustawa o kredycie konsumenckim (a fogyasztói hitelről szóló törvény, a továbbiakban: UKK) ültette át a lengyel jogba. Az UKK 41. cikke kimondja:

„(1) A hitelezőnek a fogyasztói hitelmegállapodásból eredő szolgáltatás teljesítése vagy biztosítása céljából átadott […] fogyasztói váltónak tartalmaznia kell a »nem rendeletre« vagy más azonos értelmű kikötést.

(2) Ha a hitelező a »nem rendeletre« kikötést nem tartalmazó váltót […] vesz át, és e váltót […] más személyre ruházza át, a hitelező köteles a fogyasztó kárát a váltó kifizetése útján megtéríteni. […].

(3) A (2) bekezdés akkor is alkalmazandó, ha a váltó vagy csekk a hitelező akarata ellenére került másik személy birtokába."

III. A tényállás és az alapeljárás

19. 2015. december 3-án az alapeljárás jogosultja, a bielsko-biała-i székhelyű Profi Credit Polska S.A. (a továbbiakban: bank) kölcsönszerződést kötött az alapeljárásban kötelezettként részt vevő Mariusz Wawrzosekkel. Mint ahogyan az a kérdést előterjesztő bíróság számára a jogosult által folytatott másik eljárás alapján ismeretes, e szerződés esetében olyan feltételt tartalmazó előzetesen kidolgozott szabványszerződésről van szó, amelynek alapján az adós köteles a hitelező kölcsönszerződésből eredő követeléseinek biztosítására saját váltót kiállítani. E kötelezettségének megfelelően a kötelezett egy aláírt üres váltót állított ki a jogosult részére.

20. Ezt követően a kötelezett nem fizette vissza kölcsönt. A jogosult ezért a kölcsönszerződést felmondta, és az üres váltóba beírta a 3 268,38 złoty (PLN) (hozzávetőleg 730 euró) összeget.

21. A jogosult a saját váltó alapján 3 268,38 PLN-ről szóló fizetési meghagyás kibocsátását kérte a kérdést előterjesztő bíróságtól a kötelezettel szemben. Kérelméhez csatolta a szabályszerűen kitöltött és aláírt váltót, valamint a kölcsönszerződés felmondását, magát a szerződést azonban nem.

22. Mint ahogyan azt a kérdést előterjesztő bíróság kifejti, a váltó alapján kibocsátott fizetési meghagyásos eljárásnak a nemzeti jog alapján két szakasza van. Az *első szakasz* a fizetési meghagyás kibocsátására irányuló kérelem benyújtásával indul meg. Erről a kötelezett nem szerez tudomást. A KPC 485. cikkének 2. §-a alapján a bíróság fizetési meghagyást bocsát ki, ha szabályszerű váltót csatoltak be és „a váltó valódisága és tartalma nem ébreszt kétségeket”. A kérdést előterjesztő bíróság szerint a nemzeti ítélkezési gyakorlat e rendelkezést akként értelmezi, hogy az eljárás első szakaszában csak azt kell hivatalból vizsgálni, hogy a kérelmező által benyújtott váltó valódi-e, és megfelel-e a törvényben meghatározott formai követelményeknek. Amennyiben e feltételek teljesülnek, a bíróság köteles kibocsátani a fizetési meghagyást anélkül, hogy az alapjogviszony tartalmát vizsgálná. Amennyiben a váltó kölcsönszerződésből származó követelést biztosít, az eljárás első szakaszában a jogosult arra szorítkozhat, hogy bizonyítékként csak a váltóokiratot csatolja be. Nem szükséges tehát további bizonyítékot felmutatnia arról, hogy a biztosított követelés kölcsönszerződés alapján áll fenn és érvényes.

23. A kötelezett részére a fizetési meghagyást a jogosult eljárást megindító beadványával és az ellentmondás benyújtására vonatkozó tájékoztatással együtt kézbesítik. Az ellentmondás a fizetési meghagyás kézbesítésétől számított két héten belül nyújtható be. A KPC 492. cikkének 3. §-a alapján a bíróság a kötelezett kérelmére felfüggesztheti a fizetési meghagyás végrehajtását. A kérdést előterjesztő bíróság szerint az eljárás e *második szakasz*ában a kötelezett nem csak a váltókötelezettséggel kapcsolatban, hanem az alapjogviszonyból fakadó követelésekkel szemben, így például az alapul szolgáló fogyasztói hitelmegállapodás valamely feltételének tisztességtelenségével szemben is kifogással élhet. Amennyiben a kötelezett nem nyújt be ezzel szemben kifogást, a fizetési meghagyást a KPC 492. cikkének 1. §-a alapján biztosítási jogcímnek kell tekinteni, amely végrehajtási rendelkezés kibocsátása nélkül végrehajtható. A jogerő a váltókötelezettségre, nem pedig az alapjogviszonyból származó kötelezettségre tekintettel áll be.

IV. Az előzetes döntéshozatal iránti kérelem és a Bíróság előtti eljárás

24. A Sąd Rejonowy w Siemianowicach Śląskich (Siemianowicach Śląskie-i kerületi bíróság, Lengyelország) a 2017. február 17-én kelt, 2017. április 6-án benyújtott határozatával az EUMSZ 267. cikk alapján a következő kérdést terjesztette előzetes döntéshozatal céljából a Bíróság elé:

Ellentétes-e a [93/13] irányelv rendelkezéseivel, különösen 6. cikkének (1) bekezdésével és 7. cikkének (1) bekezdésével, valamint a [2008/48] irányelv rendelkezéseivel, különösen a 17. cikkének (1) bekezdésével és 22. cikkének (1) bekezdésével a megfelelően kitöltött váltóban megállapított igénynek a vállalkozó (hitelező) által a fogyasztóval (adóssal) szemben a [KPC-nek] [az UKK]

41. cikkével összefüggésben értelmezett 485. cikkének 2. és azt követő §-ai alapján fizetési meghagyásos eljárás keretében történő érvényesítése, ha az említett nemzeti rendelkezések értelmében a nemzeti bíróság kizárólag a váltóval kapcsolatos alaki követelmények betartása szempontjából vizsgálhatja a váltókötelezettség érvényességét, és az alapjogviszonyt figyelmen kívül kell hagynia?

25. A Bíróság előtt folyamatban lévő eljárásban a Lengyel Köztársaság és az Európai Bizottság írásbeli észrevételeket terjesztett elő, és részt vett a 2018. március 1-jén tartott tárgyaláson is.

V. Jogi értékelés

26. A következőkben az előzetes döntéshozatal iránti kérelem értelmezésével és elfogadhatóságával foglalkozom, majd a 93/13 irányelvre és a 2008/48 irányelvre térek ki.

A. Az előterjesztett kérdések értelmezéséről és az előterjesztés elfogadhatóságáról

27. Kérdésével az előterjesztő bíróság lényegében azt szándékozik megtudni, hogy akként kell-e értelmezni a 93/13 irányelvet és a 2008/48 irányelvet, hogy azokkal ellentétes az olyan nemzeti szabályozás, amely saját váltó alapján indított fizetési meghagyásos eljárás keretében arra korlátozza a tagállami bíróságot, hogy a váltó formai követelményeinek betartását vizsgálja, míg a saját váltóval biztosított hitelmegállapodás vizsgálatát kizárja.

28. Előterjesztésében a kérdést előterjesztő bíróság kifejti, hogy az alapjogviszony vizsgálatára csak akkor kerül sor, ha a fogyasztó ellentmondást nyújt be a fizetési meghagyással szemben. Nézetem szerint a szóban forgó eljárást a maga egészében kell vizsgálni, azaz mind az ellentmondás benyújtása előtti első szakaszt, mind az ahhoz kapcsolódó második szakaszt.

29. Ezen túlmenően az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdést úgy értelmezem, hogy azzal a nemzeti bíróság számításba veszi az alapjogviszony, azaz a hitelmegállapodás vizsgálatának lehetőségét. Ezért nincs jelentősége annak, hogy a saját váltó – elkülönítetten tekintve – olyan szerződést jelent-e, amely a 93/13 irányelv hatálya alá tartozik.

30. Az első szakaszban a nemzeti bíróság előtt a jogvita tárgyát csak a saját váltó képezi. Az alapjogviszony csak a fogyasztó ellentmondásával meginduló második szakaszban válik a jogvita tárgyává. Ebből ugyanakkor nem következik az, hogy az uniós jog kért értelmezése nyilvánvalóan nem áll összefüggésben az alapjogvita tárgyával, és ezáltal az ne lenne elfogadható.[9] A feltett kérdés ugyanis lényegében arra irányul, hogy összeegyeztethető-e az uniós joggal, hogy a lengyel jog megköveteli, hogy a fogyasztó tevőleges magatartást tanúsítson, annak érdekében, hogy a hitelmegállapodás a jogvita tárgyává váljon, vagy, hogy az uniós jogot akként kell-e értelmezni, hogy aszerint e vizsgálatnak már az első szakaszban meg kell történnie.

B. A 2008/48 irányelvről

31. A 2008/48 irányelv célja, hogy teljes mértékben harmonizálja a tagállamok fogyasztói hitelmegállapodásokról szóló rendelkezéseinek meghatározott szempontjait. A fogyasztók védelme érdekében többek között tájékoztatási kötelezettséget ír elő a hitelező számára.

9 Lásd: 2015. június 16-i Gauweiler és társai ítélet (C-62/14, EU:C:2015:400, 25. pont).

32. A hitelbiztosítékok vonatkozásában a 2008/48 irányelv előírja, hogy az adott esetben előírt garanciákat ugyancsak szerződéskötést megelőző tájékoztatás révén kell megmagyarázni.[10] Szintén a kölcsönszerződés kötelező adatainak körébe tartoznak az előírt garanciák.[11] A 2008/48 irányelv egyébként nem tartalmaz a garanciákra vonatkozó szabályozást, olyan saját váltóval kapcsolatban sem, amely egy kölcsönszerződésből fakadó követelés biztosítását szolgálja.

33. A 2008/48 irányelv korábban hatályos változata ezzel szemben rendelkezett a váltóról. Előírta, hogy azok a tagállamok, amelyek a fogyasztók számára lehetővé teszik a váltóval történő biztosítéknyújtást, beleértve a saját váltót és a csekket, kötelesek gondoskodni arról, hogy a fogyasztók megfelelő védelmet élvezzenek ezen eszközök alkalmazása során.[12]

34. A 2008/48 irányelv hatályos változata nem vette át e rendelkezést. Bár a Bizottságnak az irányelv korábban hatályos változatának módosítására irányuló javaslata még szigorú tilalmat tartalmazott, amely szerint a hitelező nem követelhetett a fogyasztótól, illetve nem javasolhatta számára a fogyasztói kölcsön biztosítékaként váltó adását,[13] a váltóra vonatkozó rendelkezés végül kimaradt a 2008/48 irányelv végleges szövegéből.

35. Mindebből csupán az következik, hogy az uniós jogalkotó szándéka szerint a tagállamoknak kell átengedni annak eldöntését, hogy alkalmazható-e váltó a fogyasztói kölcsönszerződés biztosítékaként. Az irányelv korábban hatályos változatához képest kiszélesedett a tagállamok mozgástere. Míg az irányelv korábban hatályos változata alapján a tagállamoknak még biztosítaniuk kellett, hogy a fogyasztók megfelelő védelemben részesüljenek a váltó alkalmazása esetén,[14] addig a 2008/48 irányelv már nem tartalmaz ennek megfelelő, a tagállamok ilyen tartalmú kötelezettségére utaló előírást.

Nem áll fenn a 2008/48 irányelv 22. cikke (1) bekezdésének megsértése

36. Az előterjesztő bíróság mégis azt szeretné tudni, hogy a lengyel szabályozás sérti-e a 2008/48 irányelv 22. cikkének (1) bekezdését. E rendelkezés megtiltja a tagállamok számára, hogy nemzeti jogukban olyan rendelkezéseket tartsanak fenn vagy vezessenek be, amelyek eltérnek az irányelv rendelkezéseitől, *amennyiben* az harmonizációs rendelkezéseket tartalmaz. A saját váltó tekintetében ugyanakkor e kérdés a semmibe vész, hiszen – ahogyan az előbbiekben kifejtettem – az irányelv nem vezetett be harmonizációt a váltóra, mint a fogyasztói kölcsönszerződés biztosítékára vonatkozóan. Egyébként az eljárás körülményei alapján nem állapítható meg, hogy fenntartottak-e vagy bevezettek-e eltérő tagállami rendelkezéseket *kifejezetten* a harmonizációval érintett területeken.[15] Ebből következően nem állapítható meg az irányelv 22. cikke (1) bekezdésének megsértése.

Nem áll fenn a 2008/48 irányelv 22. cikke (2) bekezdésének megsértése

37. A Bizottság mindenesetre azt az álláspontot képviseli, hogy a jelen esetben fennáll a 2008/48 irányelv 22. cikke (2) bekezdésének megsértése. E rendelkezés arra kötelezi a tagállamokat, hogy biztosítsák, hogy a fogyasztók ne mondhassanak le azokról a jogokról, amelyek az ezen irányelv alkalmazásához elfogadott tagállami jogszabályok alapján illetik meg őket.

10 5. cikk (1) bekezdése második albekezdésének n) pontja.

11 10. cikk (2) bekezdésének o) pontja.

12 Az 1998. február 16-i 98/7/EK európai parlamenti és tanácsi irányelvvel módosított, a fogyasztói hitelre vonatkozó tagállami törvényi, rendeleti és közigazgatási rendelkezések közelítéséről szóló, 1986. december 22-i 87/102/EGK tanácsi irányelv 10. cikke (HL 1987. L 42., 48. o., magyar nyelvű különkiadás: 15. fejezet, 1. kötet, 326. o.).

13 Az Európai Parlament és a Tanács irányelve a fogyasztói hitelekre vonatkozó tagállami törvényi, rendeleti és közigazgatási rendelkezések összehangolásáról szóló javaslat 18. cikke, COM(2002) 443 végleges (HL 2002. C 331E., 200. o.). Nem eredményezte lényeges módosulását a COM(2004) 747 végleges módosított javaslat.

14 Lásd: 33. pont.

15 Lásd: 2012. július 12-i SC Volksbank România ítélet (C-602/10, EU:C:2012:443, 38. pont); 2016. október 12-i Horžić és Pušić végzés (C-511/15 és C-512/15, EU:C:2016:787, 26. pont).

38. Nem nyilvánvaló ugyanakkor, hogy M. Wawrzosek lemondott-e a lengyel jogszabályok szerinti jogáról azáltal, hogy váltót bocsátott ki. A 2008/48 irányelv 22. cikkének (2) bekezdése szerinti lemondás ugyanis feltételezi, hogy a fogyasztó kifejezett nyilatkozatával vagy ráutaló magatartásával az irányelv átültetését szolgáló tagállami rendelkezés alapján fennálló jogát egészben vagy részben megszünteti. Az előzetes döntéshozatal iránti kérelem ugyanakkor nem tartalmaz utalást arra vonatkozóan, hogy M. Wawrzosek ilyen típusú jogokról lemondott volna akár a saját váltóval összefüggésben, akár más formában.

Nem áll fenn a 2008/48 irányelv 22. cikkének (3) bekezdése értelmében vett megkerülés

39. A kérdést előterjesztő bíróság és a Bizottság véleményével ellentétben a fogyasztói kölcsönszerződésből eredő követelések saját váltóval történő biztosítása a fogyasztóval szemben szintén nem minősül az irányelv átültetéséhez szükséges tagállami jogszabályok megkerülésének, amely a 2008/48 irányelv 22. cikkének (3) bekezdése alapján nem megengedett.

40. Kétségtelen, hogy hitelező számára a saját váltó előnye a bizonyítási könnyebbség a fizetési meghagyásos eljárás első szakaszában, mivel annak során csak a váltó valódiságát és formai érvényességét kell igazolni. Ez azonban a hitelező tájékoztatási kötelezettségének teljesítését illetően nem vezet a bizonyítási teher megfordulásához, amely a 2008/48 irányelv 22. cikkének (3) bekezdése értelmében vett megkerülést jelentene.

41. Mint ahogyan azt a Bíróság már megállapította, a 2008/48 irányelv nem tartalmaz a bizonyítási teherre vonatkozó kifejezett rendelkezést azzal kapcsolatban, hogy a hitelező eleget tett-e az irányelv szerinti tájékoztatási kötelezettségének.[16] A Bíróság egyébként a 22. cikk (3) bekezdéséből azt vezette le, hogy egy szerződéses rendelkezés nem vezethet ahhoz, hogy a hitelező tájékoztatási kötelezettségének teljesítését illetően megforduljon a bizonyítási teher.[17]

42. Az, hogy a nemzeti eljárás első szakaszában nem vizsgálják az alapjogviszonyt, nem a bizonyítási teher szabályozását jelenti, hanem csupán az eljárás anyagának korlátozását. A váltó valódiságát és formai érvényességét a hitelező az eljárás első szakaszában korlátozás nélkül köteles bizonyítani.

43. Amint megindul az eljárás második szakasza a fogyasztó fizetési meghagyással szemben benyújtott ellentmondása révén, úgy válik az eljárás tárgyává az alapjogviszony is. Ettől az időponttól kezdve pedig a hitelezőt terheli annak bizonyítása, hogy tájékoztatási kötelezettségének eleget tett.

44. Ez alapján a kérdéses lengyel jogi szabályozás nem eredményezi a bizonyítási teher megfordulását. A kölcsönszerződés azon rendelkezése, amely alapján M. Wawrzosek a saját váltó kibocsátására köteles, nem jelenti a szerződés olyan alakítását, amely sérti a 2008/48 irányelv 22. cikkének (3) bekezdésében foglalt megkerülés tilalmát.

45. Egyébiránt ugyancsak el kell utasítani a Bizottság azon álláspontját, amely szerint a megegyezés szerinti saját váltó a 2008/48 irányelv értelmében vett megkerülést jelenti, mert azáltal fennáll annak a veszélye, hogy a bíróság nem vizsgálja a hitelező tájékoztatási kötelezettségének betartását. Ez a felfogás ugyanis gyakorlati szempontból ahhoz vezetne, hogy a fogyasztói hitelmegállapodás esetén nem lenne megengedhető a váltó mint biztosíték alkalmazása. Mindenekelőtt azonban mindez ellentmondana az uniós jogalkotó azon szándékának, amely a tagállamokra hagyja annak eldöntését, hogy a fogyasztói hitelmegállapodásoknál engedi-e ezen eszközök mint biztosítékok alkalmazását.[18]

16 2014. december 18-i CA Consumer Finance ítélet (C-449/13, EU:C:2014:2464, 22. pont).

17 2014. december 18-i CA Consumer Finance ítélet (C-449/13, EU:C:2014:2464, 30. és azt követő pontjai).

18 Lásd: 35. pont.

A 2008/48 irányelv 17. cikke (1) bekezdésének megsértéséről

46. Az előzetes döntéshozatal iránti kérelem felveti annak kérdését, hogy ellentétes-e a 2008/48 irányelv 17. cikkének (1) bekezdésével a lengyel jog szerinti, a hitel biztosításához kiállított saját váltó érvényesítése.

47. A 2008/48 irányelv 17. cikkének (1) bekezdése olyan tényállásra vonatkozik, amelyben a fogyasztói kölcsönszerződést eredetileg kötő felektől eltérő harmadik személy vált a fogyasztóval szemben fennálló követelések jogosultjává. M. Wawrzosek ugyanakkor maga kötötte meg a kérelmezővel az eredeti kölcsönszerződést. A váltó kedvezményezettje tehát egybeesik a hitelezővel. A bank nem engedte át harmadik személynek a kölcsönszerződésből eredő jogait és a váltót sem ruházta át. Ebből tehát az következik, hogy a 17. cikk (1) bekezdésének nincs jelentősége az alapeljárás eldöntése szempontjából és e rendelkezést a Bíróságnak sem kell vizsgálnia.

48. Csupán kiegészítésként említendő meg, hogy a fogyasztói hitelről szóló lengyel törvény 41. cikke előírja, hogy az olyan váltónak, amelyet a fogyasztó a hitelező fogyasztói kölcsönszerződésből eredő követelésének biztosítékaként ad át, kötelezően tartalmaznia kell olyan rendelkezést, amely kizárja a váltó átruházással történő továbbadását. Amennyiben a hitelező e rendelkezés nélküli váltót fogad el a fogyasztótól, és azt harmadik személynek továbbadja – függetlenül attól, hogy ez a hitelező akaratából vagy annak ellenére történik –, a hitelező köteles a fogyasztó ebből eredő kárának megtérítésére.

Közbenső következtetés

49. Mindezek alapján megállapítható, hogy a 2008/48 irányelv rendelkezéseivel nem ellentétes a jelen ügyben vizsgálthoz hasonló szabályozás.

C. A 93/13 irányelvről

A 93/13 irányelv alapelvei

50. A 93/13 irányelv célja az eladók vagy szolgáltatók és a fogyasztók közötti szerződésekben a tisztességtelen feltételek alkalmazásának megakadályozása.

51. A 93/13 irányelv 6. cikkének (1) bekezdése kimondja, hogy fogyasztókkal kötött szerződésekben az eladó vagy szolgáltató által alkalmazott tisztességtelen feltételek a saját nemzeti jogszabályok rendelkezései szerint nem jelentenek kötelezettséget a fogyasztóra nézve. Az irányelv 7. cikkének (1) bekezdése szerint a tagállamok kötelesek a fogyasztók és a szakmai versenytársak érdekében gondoskodni arról, hogy megfelelő és hatékony eszközök álljanak rendelkezésre ahhoz, hogy megakadályozzák az eladók vagy szolgáltatók fogyasztókkal kötött szerződéseiben a tisztességtelen feltételek alkalmazását.

52. E szabályozás azon az elképzelésen alapul, miszerint a fogyasztó az eladóhoz vagy szolgáltatóhoz képest hátrányos helyzetben van, mind tárgyalási lehetőségei, mind pedig tájékozottsági szintje tekintetében, amely helyzet az eladó vagy szolgáltató által előzetesen meghatározott feltételek elfogadásához vezet, anélkül hogy a fogyasztó befolyásolni tudná ezek tartalmát.[19]

19 2017. december 7-i Banco Santander ítélet (C-598/15, EU:C:2017:945, 36. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat); 2012. június 14-i Banco Español de Crédito ítélet (C-618/10, EU:C:2012:349, 39. pont); 2000. június 27-i Océano Grupo Editorial és Salvat Editores ítélet (C-240/98–C-244/98, EU:C:2000:346, 25. pont).

53. Ennek megfelelően a belső jognak biztosítania kell a fogyasztók hatékony bírói jogvédelmét, garantálva számukra a vitás szerződés bíróság előtti megtámadásának lehetőségét, úgy hogy észszerű eljárási feltételek mellett a jogaik gyakorlása ne függjön olyan feltételektől, különösen pedig olyan határidőktől vagy költségektől, amelyek rendkívül nehézzé vagy gyakorlatilag lehetetlenné teszik a 93/13 irányelv által garantált jogok gyakorlását. [20]

54. A Bíróság ismételten megállapította, hogy a polgári eljárásjog harmonizációjának hiányában a polgári jogi igények érvényesítésének szabályozása a tagállamok eljárási autonómiájának elve alapján a tagállamok belső jogrendjébe tartozik. E tekintetben pedig biztosítaniuk kell, hogy a tagállami szabályozás nem lehet kedvezőtlenebb a hasonló jellegű, belső jog által szabályozott esetekhez képest (az egyenértékűség elve), és nem tehetik gyakorlatilag lehetetlenné vagy rendkívül nehézzé az uniós jog által a fogyasztókra ruházott jogok gyakorlását (tényleges érvényesülés elve). [21]

55. Tekintettel arra, hogy a jelen ügyben nem merült fel olyan szempont, amely alapján az egyenértékűség elvével való összeegyeztethetőséget kétségbe lehetne vonni, csak azt kell vizsgálni, hogy a lengyel jogi szabályozás sérti-e a tényleges érvényesülés elvét. A Bíróság ítélkezési gyakorlata szerint a mindenkori előírás helyzetét a teljes eljárásra, az eljárás menetére és a mindenkori eljárás sajátosságaira tekintettel kell vizsgálni. [22]

56. A Bíróság állandó ítélkezési gyakorlata szerint – amely többek között a fizetési meghagyásos eljárásra is vonatkozik – a tényleges érvényesülés elve alapján a tagállami bíróság köteles hivatalból vizsgálni valamely szerződéses rendelkezés tisztességtelen jellegét, *amint e bíróság az ehhez szükséges valamennyi jogi és ténybeli információval rendelkezik*. [23]

A lengyel jog szerinti saját váltó érvényesítésére történő alkalmazás

57. *Ezen* mérték szerint a lengyel szabályozás összeegyeztethető a 93/13 irányelv 6. cikkének (1) bekezdésével és 7. cikkének (1) bekezdésével. A fizetési meghagyásos eljárás *első szakasz*ában ugyanis csak a váltót terjesztik a bíróság elé, amely a váltó valódiságát és formai érvényességét vizsgálja. A váltó alapjául szolgáló kölcsönszerződést nem nyújtják be a bírósághoz. Így tehát a bíróság nem rendelkezik azokkal a jogi és ténybeli információkkal, amelyek annak vizsgálatához szükségesek, hogy a kölcsönszerződés tisztességtelen feltételt foglal-e magában.

58. Az eljárás *második szakasz*ában, amely a fogyasztó fizetési meghagyással szemben benyújtott ellentmondásával indul meg, a bíróság ezzel szemben már vizsgálja az alapjogviszonyból fakadó kifogásokat. A szükséges jogi és ténybeli információkról a bíróság először csak az eljárás e szakaszában rendelkezik, amikor is felek a KPC 493. cikk 1. §-a alapján előadják azokat a tényeket és benyújtják azokat a bizonyítékokat, amelyek a kölcsönszerződés tisztességtelenségének vizsgálatához szükségesek.

20 2017. december 7-i Banco Santander ítélet (C-598/15, EU:C:2017:945, 38. pont); 2015. október 1-jei ERSTE Bank Hungary ítélet (C-32/14, EU:C:2015:637, 59. pont).

21 2017. december 7-i Banco Santander ítélet (C-598/15, EU:C:2017:945, 38. pont); 2016. február 18-i Finanmadrid EFC ítélet (C-49/14, EU:C:2016:98, 40. pont); 2012. június 14-i Banco Español de Crédito ítélet (C-618/10, EU:C:2012:349, 46. pont).

22 2016. február 18-i Finanmadrid EFC ítélet (C-49/14, EU:C:2016:98, 43. pont); 2012. június 14-i Banco Español de Crédito ítélet (C-618/10, EU:C:2012:349, 49. pont).

23 2016. február 18-i Finanmadrid EFC ítélet (C-49/14, EU:C:2016:98, 36. pont); 2012. június 14-i Banco Español de Crédito ítélet (C-618/10, EU:C:2012:349, 57. pont); 2009. június 4-i Pannon GSM ítélet (C-243/08, EU:C:2009:350, 35. pont).

59. Utalni kell arra, hogy a lengyel eljárásjog az eljárás első szakaszában szigorúbb követelményeket állapít meg a fizetési meghagyás kibocsátásához, mint amelyeket az európai fizetési meghagyásos eljárásról szóló 1896/2006 rendelet[24] határoz meg a fogyasztókkal szembeni követelések érvényesítésére használható európai fizetési meghagyás kibocsátásához. A lengyel jog szerint ugyanis a jogosult már az eljárás első szakaszában köteles becsatolni a váltót, és ezáltal bizonyítékot előterjeszteni. Az 1896/2006 rendelet 7. cikke (2) bekezdésének e) pontja szerint ezzel szemben a követelést alátámasztó bizonyítékokat ismertetni kell, de nem kell azokat a bíróságnak benyújtani.

Elhatárolás a 93/13 irányelvvel való összeegyeztethetetlenséggel kapcsolatos ítélkezési gyakorlattól

60. Az alapeljárásban előterjesztett tényállás különbözik azoktól, amelyekben a Bíróság a 93/13 irányelvvel való összeegyeztethetetlenséget állapított meg. A Banco Español de Crédito ügyben már a fizetési meghagyásos eljárás kezdetekor rendelkezett a tagállami bíróság azokról a jogi és ténybeli információkról, amelyek a szerződéses feltétel tisztességtelen jellegének megállapításához szükségesek voltak. Mindazonáltal a tagállami eljárásjog egy rendelkezése megakadályozta a feltétel tisztességtelenségének hivatalbóli vizsgálatát, ami miatt a Bíróság e rendelkezést összeegyeztethetetlennek ítélte a 93/13 irányelvvel.[25] A Finanmadrid EFC ügyben mind a fizetési meghagyásos eljárás, mind az ahhoz kapcsolódó végrehajtási eljárás anélkül ért véget, hogy hivatalból vizsgálták volna az eljárásban érvényesíteni kívánt szerződéses rendelkezés tisztességtelenségét, habár mind a fizetési meghagyásos eljárást lefolytató „Secretario judicial”, mind a végrehajtási eljárás során eljáró bíróság rendelkezett azokról a jogi és ténybeli információkról, amelyek a tisztességtelenség vizsgálatához szükségesek voltak.[26]

61. Az alapeljárásban irányadó szabályozás nem ellentétes a Bíróság által az Aziz ügyben kidolgozott alapelvekkel sem. A Bíróság arra az esetre, ha a kiürítést célzó végrehajtási intézkedések a fogyasztó és családja lakóhelyéül szolgáló lakást fenyegetik vagy már azt érintették, úgy határozott, hogy a tagállami bíróságnak, amelynek egy fogyasztói szerződésben foglalt feltétel tisztességtelenségéről kell döntenie, jogosultnak kell lennie arra, hogy az ingatlanvagyont érintő nem megengedett végrehajtási eljárás megakadályozásához vagy felfüggesztéséhez szükséges ideiglenes intézkedéseket hozzon annak érdekében, hogy a 93/13 irányelv által megkívánt védelmet teljes hatékonysággal biztosítsa.[27] Az, ha a fogyasztó egyedül a lakás kényszerkiürítése miatt keletkezett kárának megtérítésére irányuló igényt érvényesíthet, nem éri el a 93/13 irányelvben megkövetelt védelmi szintet.[28]

62. Mindenekelőtt meg kell állapítani, hogy a Bíróság ezeket az alapelveket a fogyasztó számára családi lakóhelyként szolgáló ingatlanvagyonra irányuló végrehajtási intézkedésekkel szembeni jogvédelem céljából alakította ki. Ahogyan azt a Bíróság a Kušionová ügyben pontosította, a 93/13 irányelvvel való összeegyeztethetetlenség mellett szól különösen az Emberi Jogok Európai Egyezménye 8. cikkének (1) bekezdésében és az Európai Unió Alapjogi Chartája 7. cikkében biztosított, lakóhely tiszteletben tartásához való jog.[29] A fizetési meghagyás saját váltó alapján történő kibocsátására irányuló eljárás ehhez képest kevésbé érzékeny.

24 Az Európai Parlament és a Tanács 1896/2006/EK rendelete (2006. december 12.) az európai fizetési meghagyásos eljárás létrehozásáról (HL 2006. L 399., 1. o.).

25 2012. június 14-i Banco Español de Crédito ítélet (C-618/10, EU:C:2012:349, 52. és azt követő pontok).

26 2016. február 18-i Finanmadrid EFC ítélet (C-49/14, EU:C:2016:98, 45., 46. és 50. pont).

27 2017. december 7-i Banco Santander ítélet (C-598/15, EU:C:2017:945, 49. pont); 2014. szeptember 10-i Kušionová ítélet (C-34/13, EU:C:2014:2189, 66. pont); 2013. március 14-i Aziz ítélet (C-415/11, EU:C:2013:164, 59. pont).

28 2013. március 14-i Aziz ítélet (C-415/11, EU:C:2013:164, 60. pont).

29 2014. szeptember 10-i Kušionová ítélet (C-34/13, EU:C:2014:2189, 64. és azt követő pontok).

63. Ezenkívül fizetési meghagyás a lengyel jog szerint olyan biztosítékot jelent, amely végrehajtási okirat kibocsátása nélkül is végrehajtható. A KPC 492. cikke 3. §-ának második mondata szerint ugyanakkor a bíróság az ellentmondás benyújtását követően kérelemre elrendelheti a végrehajtás felfüggesztését. A nem megengedett végrehajtási eljárás megakadályozása vagy felfüggesztése céljából ideiglenes intézkedést hozhat, így a fogyasztó lehetőségei nem csupán a kártérítési igényre korlátozódnak.

64. Csak kiegészítésként utalok arra, hogy az 1896/2006 irányelv 23. cikke szerint az európai fizetési meghagyás alapján történő végrehajtási eljárás csak a kötelezett kérelmére függeszthető fel vagy korlátozható. A lengyel szabályozás ugyanakkor nem határoz meg az európai fizetési meghagyásos eljáráshoz hasonló szigorúbb követelményeket.

65. Végül, ahogyan a lengyel kormány előadja, az ellentmondás benyújtása megakadályozza a fizetési meghagyás jogerőre emelkedését. A Finanmadrid EFC ügyben a Bíróság úgy határozott, hogy a 93/13 irányelvvel ellentétes, ha a döntés jogerőre emelkedése lehetetlenné teszi a fogyasztó számára, hogy az eladó vagy szolgáltató kölcsönszerződésből fakadó keresetével szemben a kölcsönszerződés valamely feltételének tisztességtelen jellegére hivatkozzon.[30] Amennyiben a fogyasztó ellentmondást nyújt be, a tagállami eljárásjog alapján megakadályozza a fizetési meghagyás jogerőre emelkedését. Emellett az eljárás második szakaszában hivatkozhat a kölcsönszerződésben foglalt feltétel tisztességtelen jellegére is. Ha a fogyasztó ellentmondást nyújt be, nem áll fenn ellentét a Bíróság által a Finanmadrid EFC ügyben kidolgozott alapelvekkel.

66. A Finanmadrid EFC ügyben kidolgozott alapelvek akkor sem alkalmazhatóak, ha a fogyasztó nem nyújt be ellentmondást és a fizetési meghagyás jogerőre emelkedik. Mivel a fizetési meghagyás kibocsátásának csak a saját váltó volt a feltétele, a fizetési meghagyás jogereje csak a váltókötelezettségre terjed ki, a kölcsönszerződésre azonban nem.

67. Ennyiben különbözik az alapeljárásban előterjesztett tényállás a Finanmadrid EFC ügytől. Ahogyan azt a lengyel kormány kifejtette, a fogyasztó ugyanis az eladóval vagy szolgáltatóval szemben megindított későbbi eljárásban továbbra is hivatkozhat a kölcsönszerződés feltételének tisztességtelen jellegére, amelyet a tagállami bíróság hivatalból köteles vizsgálni.

68. Amennyiben az eladó vagy szolgáltató a fizetési meghagyás alapján igénybe vette a végrehajtást, a fogyasztó a jogalap nélküli gazdagodás vagy a kártérítés alapelvei szerint visszakövetelheti az eladótól vagy szolgáltatótól azt, amit utóbbi a végrehajtási intézkedések révén megszerzett. Ebben az esetben a fogyasztó ugyanis a jogalap nélküli gazdagodás vagy kártérítés jogcímén fennálló követelését arra alapozhatja, hogy a kölcsönszerződés tisztességtelen feltételt tartalmaz. A fizetési meghagyás jogereje nem akadályozza meg a fogyasztót igénye érvényesítésében, hiszen az nem a kölcsönszerződésből eredő kifogásokra terjed ki.

69. A Bíróság az Aziz ügyben a lakásra vezetett végrehajtási intézkedésekről úgy határozott, hogy ellentétes a 93/13 irányelvvel, ha a fogyasztónak kizárólag a lakás kényszerkiürítéséből eredő kárainak megtérítésére irányuló igényt biztosítanak.[31] Ahogyan korábban kifejtettem, e határozatban ugyanakkor kiemelt jelentősége volt annak, hogy a végrehajtási intézkedések a fogyasztó és családja lakásának elvesztéséhez vezettek.[32]

70. A kérdést előterjesztő bíróság előzetes döntéshozatal iránti kérelme mindazonáltal nem tartalmaz utalást arra, hogy az alapeljárás M. Wawrzosek családi lakásának kiürítésével vagy más, ahhoz hasonló hátránnyal fenyegetne.

30 2016. február 18-i Finanmadrid EFC ítélet (C-49/14, EU:C:2016:98, 47. és 51. pont); 2016. június 21-i Aktiv Kapital Portfolio végzés (C-122/14, nem tették közzé, EU:C:2016:486, 29. és 36. pont).

31 2013. március 14-i Aziz ítélet (C-415/11, EU:C:2013:164, 60. pont).

32 2013. március 14-i Aziz ítélet (C-415/11, EU:C:2013:164, 61. pont).

71. A 93/13 irányelvvel ezért összeegyeztethető, ha a fogyasztó ellentmondás benyújtásával megakadályozhatja a fizetési meghagyás jogerejének beálltát, a kölcsönszerződés tisztességtelen jellegét pedig jogalap nélküli gazdagodás vagy kártérítés jogcímén fennálló követelés keretében érvényesítheti.

A fizetési meghagyással szemben benyújtható ellentmondás jelentőségéről

72. Az előbb említettekből következik, hogy a fogyasztó által a fizetési meghagyással szemben benyújtott ellentmondásnak központi jelentősége van a tekintetben, hogy ténylegesen érvényesül-e a 93/13 irányelv szerinti fogyasztóvédelem követelménye. A fogyasztóról feltételezhető, hogy jogainak érvényesítése céljából megteszi e szükséges lépést.

73. A 93/13 irányelv ugyanakkor az eladó vagy szolgáltató és a fogyasztó közötti jogvitákban megköveteli a jogvitával foglalkozó bíróság pozitív beavatkozását.[33] Ahogyan azt a Bíróság már többször megállapította, a tényleges érvényesülés elvének tiszteletben tartása nem kompenzálhatja teljes mértékben az érintett fogyasztó tétlenségét.[34] Ennélfogva ártalmatlan, hogy a fogyasztónak ellentmondást kell benyújtania a fizetési meghagyással szemben az eljárás második szakaszának megindulásához, amelyben a bíróság hivatalból vizsgálja a feltétel tisztességtelen jellegét.

74. Ez különösen abban mutatkozik meg, hogy az európai jogalkotó hasonló követelményeket állapított meg az európai fizetési meghagyásos eljárás szabályozásánál. Főszabály szerint ugyanis a kötelezettnek kifogást kell benyújtania az európai fizetési meghagyással szemben annak elérése érdekében, hogy az 1896/2006 rendelet 17. cikke szerinti bírósági eljárás keretében vizsgálják az érvényesíteni kívánt követelés megalapozottságát.

75. A Bizottság ugyanakkor utal arra, hogy a KPC 493. cikke 1. §-ának második mondata alapján a fogyasztónak az ellentmondás benyújtásakor elő kell adnia kifogásait, valamint elő kell terjesztenie a tényeket és bizonyítékokat. Ennek eljárási költségeit a fogyasztó köteles viselni.

76. A Bizottság álláspontjával ellentétben a váltó, *mint olyan* alapján megindított fizetési meghagyásos eljárás nem ellentétes a 93/13 irányelvvel. Egyrészt, ez a fajta értelmezés ellentmondana az uniós jogalkotó akaratának, amely szerint a tagállamoknak mozgásteret kell engedni a fogyasztói hitelmegállapodások során alkalmazott saját váltó, mint biztosíték alkalmazását illetően.[35] Másrészt, mindez a tagállamok eljárási autonómiájába való túlzott beavatkozást jelentene.

77. Mint azt ugyanakkor a Bíróság is kimondta, az eljárás általános kialakítása, valamint annak menete és sajátosságai nem vezethetnek ahhoz a nem elhanyagolható veszélyhez, hogy a fogyasztó a szükséges jogorvoslattal nem él.[36]

78. A Bizottság ezért joggal kritizálja, hogy a fogyasztónak a KPC 493. cikke 1. §-ának második mondata alapján az ellentmondás benyújtásakor elő kell adnia kifogásait, valamint elő kell terjesztenie a tényeket és bizonyítékokat. A tárgyaláson a felek nem értettek egyet abban, hogy a lengyel eljárásjog a bíróság számára a fizetési meghagyásos eljárás második szakaszában csak akkor engedi-e meg az előterjesztett kölcsönszerződés vizsgálatát, ha a fogyasztó e kifogásokat az ellentmondás benyújtásakor előadja és ehhez a tényeket és bizonyítékokat előterjeszti. Az állandó ítélkezési gyakorlat alapján

33 2012. június 14-i Banco Español de Crédito ítélet (C-618/10, EU:C:2012:349, 41. pont); 2000. június 27-i Océano Grupo Editorial és Salvat Editores ítélet (C-240/98–C-244/98, EU:C:2000:346, 27. pont).

34 2015. október 1-jei ERSTE Bank Hungary ítélet (C-32/14, EU:C:2015:637, 62. pont); 2014. szeptember 10-i Kušionová ítélet (C-34/13, EU:C:2014:2189, 56. pont); 2009. október 6-i Asturcom Telecomunicaciones ítélet (C-40/08, EU:C:2009:615, 47. pont); lásd: Szpunar főtanácsnok Finanmadrid EFC ügyre vonatkozó indítványa (C-49/14, EU:C:2015:746, 43. pont); az Aziz ügyre vonatkozó indítványom (C-415/11, EU:C:2012:700, 55. pont).

35 Lásd a fenti 35. pontot.

36 A Bíróság 2016. február 18-i Finanmadrid EFC ítélete (C-49/14, EU:C:2016:98, 52. pont); 2013. március 14-i Aziz ítélete (C-415/11, EU:C:2013:164, 58. pont); 2012. június 14-i Banco Español de Crédito ítélete (C-618/10, EU:C:2012:349, 54. pont).

ugyanakkor a tagállami bíróság hivatalból köteles vizsgálni a szerződéses feltétel tisztességtelen jellegét. A 93/13 irányelvvel tehát nem összeegyeztethető az, ha e vizsgálat terjedelmét a fogyasztó által előterjesztett kifogásokra korlátozzák. Az irányelv megfelelő értelmezése révén az előterjesztő bíróságnak kell biztosítania, hogy a nemzeti eljárásjog nem tartalmaz ilyen korlátozást vagy – amennyiben az uniós joggal konform értelmezés nem lehetséges – azt nem alkalmazzák.

79. Ebben az összefüggésben nem hagyható figyelmen kívül a Bizottság azon kritikája sem, miszerint az ellentmondás benyújtására nyitva álló határidő ahhoz a nem elhanyagolható veszélyhez vezet, hogy a fogyasztó nem nyújtja be a szükséges jogorvoslatot. A tények és bizonyítékok tekintetében, amelyeket a fogyasztónak e határidőn belül kell előterjeszteni, ezen érv helytállónak tűnik. Egyébként a kéthetes határidő nem túl rövid, a fogyasztónak e határidőn belül mindenképpen tevőleges magatartást kell tanúsítania. A lengyel szabályozás, amely szerint tehát a fogyasztónak a fizetési meghagyás kézbesítésétől számított két héten belül kell benyújtania az ellentmondást, csak akkor egyeztethető össze a tényleges érvényesülés elvével, ha e határidőn belül nem kell előterjeszteni a kölcsönszerződésben foglalt feltétel tisztességtelensége vizsgálatának alapjául szolgáló tényeket és bizonyítékokat.

80. Helytálló a Bizottság azon kifogása is, miszerint az eljárási költségek hátrányosan érintik a fogyasztót. A polgári ügyekben az eljárási költségekről szóló törvény 19. cikkének 4. §-a előírja, hogy a fogyasztó az ellentmondás benyújtásakor köteles megtéríteni a törvény által előírt eljárási költségek háromnegyedét. Ezzel szemben, amennyiben a fizetési meghagyás kibocsátását a jogosult kérelmezi, csak az eljárási költségek negyedének megfizetésére köteles. A fogyasztónak tehát e díj háromszorosát kell lerónia a fizetési meghagyás elleni ellentmondás benyújtásakor a 93/13 irányelvből fakadó jogainak érvényesítése érdekében. Feltételezem, hogy e körben az eljárási költségek megelőlegezéséről van szó, azaz a költségek megosztásáról véglegesen csak az eljárás lezárását követően születik döntés. Már önmagában az eljárási költségek megelőlegezésére kötelezés is alkalmas arra, hogy a fogyasztót visszatartsa az ellentmondás benyújtásától. Természetesen igazi hátrányt csak akkor jelenthetne mindez a fogyasztó számára, ha az eljárás kimenetelétől függetlenül minden esetben meg kellene fizetnie a háromszoros díjat.

81. Az ellentmondás e három, a lengyel jogban előírt feltétele önmagában alkalmas arra, hogy jelentősen megnehezítse a fogyasztó számára a 93/13 irányelvből levezetett jogait, és ezáltal sérti a tényleges érvényesülés elvét.

Közbenső következtetés

82. Mindezek alapján megállapítható, hogy a lengyelországihoz hasonló eljárás ellentétes a 93/13 irányelvvel, mivel jelentősen megnehezíti a fogyasztó számára, hogy a saját váltó alapján kibocsátott fizetési meghagyással szemben ellentmondással éljen, amennyiben a bíróság csak a fogyasztó megfelelő kifogása esetén vizsgálhatja a tisztességtelenséget, a fogyasztótól pedig megköveteli, hogy a fizetési meghagyás kézbesítésétől számított két héten belül terjessze elő a bíróság általi vizsgálatot lehetővé tevő tényeket és bizonyítékokat, valamint hátrányosan érinti a fogyasztót az eljárási költségek viselése miatt.

VI. Végkövetkeztetés

83. Az előzőekben kifejtettek alapján azt javaslom a Bíróságnak, hogy a Sąd Rejonowy w Siemianowicach Śląskich (Siemianowice Śląskie-i kerületi bíróság, Lengyelország) előzetes döntéshozatal iránti kérelmét a következőképpen válaszolja meg:

A 93/13 irányelv rendelkezéseit úgy kell értelmezni, hogy azokkal ellentétes az olyan – az alapeljárásban is kérdéses – nemzeti szabályozás, amely alapján az eladó vagy szolgáltató és a fogyasztó közötti kölcsönszerződésből eredő követelések biztosítását szolgáló, formai szempontból érvényes váltó alapján anélkül bocsátanak ki fizetési meghagyást, hogy e kölcsönszerződés feltételeinek tisztességtelenségét vizsgálnák, és amely jelentősen megnehezíti a fogyasztó számára, hogy a fizetési meghagyással szemben ellentmondást nyújtson be, tekintettel arra, hogy a tisztességtelenség vizsgálatát csak a fogyasztó megfelelő kifogása esetén teszi lehetővé a bíróság számára, a fogyasztótól megköveteli a bírósági vizsgálathoz szükséges tényeknek és bizonyítékoknak a fizetési meghagyás kézbesítésétől számított két héten belül történő előterjesztését és a fogyasztót hátrányos helyzetbe hozza azáltal, hogy az eljárási költségek megfizetésére kötelezi.